

**T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI**

GAZETECİLİK ALANI

FİKİR HAKLARI
380H00006

Ankara, 2011

- Bu modül, mesleki ve teknik eğitim okul/kurumlarında uygulanan Çerçeve Öğretim Programlarında yer alan yeterlikleri kazandırmaya yönelik olarak öğrencilere rehberlik etmek amacıyla hazırlanmış bireysel öğrenme materyalidir.
- Millî Eğitim Bakanlığınca ücretsiz olarak verilmiştir.
- PARA İLE SATILMAZ.

İÇİNDEKİLER

.....	iii
.....	1
.....	2
1.FİKRÎ HAKLARIN GELİŞİMİ VE ESER TÜRLERİ	2
1.1. Fikrî Hak Kavramı	2
1. 2. Fikrî Hakların Doğuşu ve Gelişimi	3
1.2.1.Fikrî Hakların Doğuşu	3
1.2.2. Fikrî Hakların Gelişimi	4
Dünyada Fikrî Hakların Gelişimi	4
Türkiye'de Fikrî Hakların Gelişimi	5
1.3.Eser Kavramı ve Türleri	6
1.3.1. İlim ve Edebiyat Eserleri	7
1.3.2. Musiki Eserleri	9
1.3.3. Güzel Sanat Eserleri.....	9
1.3.4. Sinema Eserleri	10
1.3.5. İşleme Eserler.....	11
.....	13
DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ.....	13
DEĞERLENDİRME.....	13
.....	14
DEĞERLENDİRME.....	14
.....	15
2. ESER SAHİBİNİN HAKLARI ve FİKRÎ HAKLARIN KORUNMASI	15
2.1. Eser Sahibinin Hakları.....	15
2.1.1. Eser Sahibinin Manevî Hakları	15
2.1.2. Eser Sahibinin Malî (Maddî) Hakları	16
2.2. Fikri Hakların Korunması.....	17
2.2.1. Eser Korumasının Doğuşu	17
2.2.2. Korumanın Konusu.....	18
2.2.3. Koruma Süreleri.....	18
2.3.Fikrî Hakların İhlâli Davaları	19
2.3.1. Hukuk Davaları	19
2.3.2. Ceza Davaları.....	21
2.4. Basın Kuruluşlarının Özel Çabayla Elde Ettikleri Ürünlerin Korunması	24
.....	24
2.4.1. Komşu Haklar	24
.....	26
.....	27
.....	27
DEĞERLENDİRME.....	27
.....	28

ÖĞRENME FAALİYETİ – 1 CEVAP ANAHTARI	28
ÖĞRENME FAALİYETİ – 2 CEVAP ANAHTARI	28
.....	29

AÇIKLAMALAR

KOD	380H00006
ALAN	Gazetecilik
DAL/MESLEK	Yazılı Basın Muhabirliği
MODÜLÜN ADI	Fikir Hakları
MODÜLÜN TANIMI	Fikir hakları; eser türleri, eser sahibinin hakları, fikri hakların ihlâli davaları ile ilgili işlemleri içeren öğrenme materyalidir.
SÜRE	40/ 16
ÖN KOŞUL	Temel Hukuk modüllerini almış olmak
YETERLİK	Fikir haklarına uygun hareket etmek
MODÜLÜN AMACI	Genel Amaç: Fikir haklarıyla ilgili yasal düzenlemelere uygun hareket edebilecektir. Amaçlar 1.Eserleri eksiksiz ve doğru bir şekilde karşılaştırabileceksiniz. 2.Fikir haklarıyla ilgili yasal düzenlemeleri sıralayabileceksiniz.
EĞİTİM ÖĞRETİM ORTAMLARI VE DONANIMLARI	Ortam: Sınıf ortamı, çalışma ortamı, kütüphane, bilgi teknolojileri ortamı, adliyeler, barolar vb. ortamlar. Donanım: Bilgisayar, bilgisayar donanımları, CD , televizyon, DVD, VCD, broşür, gazete, dergi, resimler, örnek olaylar, tepegöz, dijital kayıt cihazı, projeksiyon , fikrî haklarla ilgili kitaplar, Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, ilgili yönetmelikler, sınıf, okul kütüphanesi vb. öğrenme materyalleri
ÖLÇME VE DEĞERLERDİRME	Modülün içinde yer alan her faaliyetten sonra, verilen ölçme araçları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek kendi kendinizi değerlendireceksiniz. Öğretmen ,modül sonunda size ölçme aracı uygulayarak modül uygulamaları ile kazandığınız bilgi ve becerileri ölçerek değerlendirecektir.

GİRİŞ

Sevgili Öğrenci,

Fikri hakların korumaya konu olması yakın bir geçmişte ortaya çıkmıştır

FSEK'a eser üzerinde eser sahibine maddi ve manevi haklar tanınmıştır. Eserin korunması, eser sahibinin eser üzerindeki maddi ve manevi haklarının kötüye kullanıldığı durumlarda eser sahibinin zararını tazmin etmeye yönelik birtakım tedbirleri kapsar.

Bir sanatçının, fikir adamının ortaya koyduğu özgün bir eserin korunması çağdaş bir toplum olmanın gereğidir.

Dünyada eser koruması konusunda oldukça gelişme kaydedilmiş olmakla birlikte ülkemizde bu konunun çözümlenmiş olduğunu söyleyemiyoruz. Ülkemizde uzun yıllar fikir ve sanat eserleri üzerindeki hakların kötüye kullanıldığını biliyoruz. Özellikle korsan kasetler, kitaplar, CD, VCD, DVD satışları haksız kazanç kapısı olmuştur. Korsan yayıncılığı engellemeye yönelik çeşitli meslek kuruluşları oluşturulmuşsa da etkili çözümler üretememiştir.

Bu sorunun çözümü öncelikle insanlarımızın, başkalarının haklarına saygılı olmalarından geçmektedir. Fikir ve sanat eserlerine saygılı olamayan bir toplum gerçek anlamda çağdaş bir toplum olamaz. Çağdaş bir toplum olabilmemiz için her alanda olduğu gibi fikir haklarına saygılı olma konusunda da gelişme kaydetmemiz gerekmektedir.

Bu modülün amacı, sizlerin fikri haklara saygılı birer vatandaş ve gazeteci olarak yetişmenizi sağlamaktır.

ÖĞRENME FAALİYETİ-1

AMAÇ

Fikir eserlerini eksiksiz ve doğru bir şekilde karşılaştırabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

1. Fikir haklarının ihlali konusunda ülkemizde dava konusu olan olaylarla ilgili haberleri inceleyiniz.
2. Türkiye fikir haklarını düzenleyen hangi uluslararası anlaşmalara üyedir? Araştırınız.

1.FİKRÎ HAKLARIN GELİŞİMİ VE ESER TÜRLERİ

1.1. Fikrî Hak Kavramı

Fikrî haklar, yaratıcı fikir ürünü eserler üzerindeki hakları ifade eden kavramdır.

Modern hukuk sistemleri tarafından fikrî emek ürünleri, fiziksel emek ürünleri gibi ekonomik değere sahip olan, hukukî düzenlemelere ve işlemlere konu edilebilecek bir "mal" sayılmaktadır.

Fikrî haklar, fikir ürünlerinin onları tespit eden ya da taşıyan maddî araçlardan ayrı bir varlığa sahip oldukları ve bunlardan başkalarının yararlanması durumunda, eser sahiplerinin bazı faydalar sağlaması gerektiği görüşünden sonra gelişmiştir

Fikrî hakların konusunu ekonomik değer taşıyan fikrî emek ürünleri oluşturmaktadır. Fikir ürünleri kapsamına fikir ve sanat eserlerinin yanı sıra patentler, markalar, ticaret unvanları gibi sanaî haklar da girmektedir.

Geniş anlamda fikrî haklar; hem fikir ve sanat eserleri üzerindeki hakları, hem de sanaî hakları kapsar. Bizim konumuzu oluşturan fikrî haklar ise, dar anlamda fikrî haklardır. Dar anlamda fikrî haklar; sadece fikir ve sanat eserleri üzerindeki hakları kapsar. Bu haklara "telif hakları" ya da "fikrî mülkiyet hakları" da denir.

Sanaî haklar patentler üzerindeki haklardır. Patent bilim ve teknoloji alanında bir buluş, yenilik meydana getirmek demektir. Patent haklarında, fikrî haklardan farklı olarak; birbirinden habersiz olarak çalışan iki kişinin aynı buluşta bulunması durumu söz konusu olabilir. Bu durumda koruma için hangisi önce başvurur ve patent hakkını alırsa, tek hak sahibi o olur. Telif hakları alanında ise farklı kişiler tarafından birbirinin aynı olan fikir ve sanat eserleri oluşturulması mümkün değildir. Her iki hak grubu için de söylenecek olan "yaratıcı insan zekâsının ürünü" olmalarıdır.

Fikrî hakları düzenleyen hukuk dalına "Fikir ve Sanat Hukuku" denir. Fikir ve Sanat Hukuku, konusu bilim, edebiyat ve sanat eserleri olan hukukî ilişkileri düzenler ve bu alanlardaki yaratıcı faaliyet ürünlerine koruma sağlar.

1. 2. Fikrî Hakların Doğuşu ve Gelişimi

1.2.1.Fikrî Hakların Doğuşu

Eski uygarlıklarda fikir emeği olan ürünler, üzerinde cisimlendikleri maddî mallardan ayrı düşünülmemiştir. Bu nedenle de eser sahibinin maddî ya da manevî haklarının korunmasına da gerek duyulmamıştır. Örneğin; bir şiir kitabını satın almakla, içindeki şiirlere de sahip olunduğu düşünülmüştür.

Matbaanın bulunmadığı, şiir ve edebiyat eserlerinin tek nüsha olarak kaldığı bu dönemde doğal olarak fikrî eserlerin korunması konusu akla bile gelmemiştir.

Orta Çağ'da da fikrî ürünlerin ayrı bir hak konusu olabileceği anlayışı gelişmemiştir. Bu çağda herkes yararlanmak istediği bir eseri kopya etmiş veya ücret karşılığında başka bir kişiye kopya ettirmiştir. Eser sahibinin eserin kopya edilmesine itiraz hakkı yoktur.

Yine de ilk ve Orta Çağda eser ile sahibi arasında manevî bir bağ kurulmuştu. Örneğin; fikrî hırsızlığın, manevî hırsızlık olarak kabul edildiği ve kınandığı görülmektedir.

Fikrî ürünlerin hukukî olarak korunması ihtiyacının matbaanın icadından sonra eserlerin çok sayıda basılmasından itibaren başladığı görülür. İlk basım imtiyazları 15. yüzyılın ikinci yarısında Venedik'te verilmiştir. Matbaanın icadından sonra matbaacılar; bir eseri sadece kendilerinin basabilmesini sağlayan basım imtiyazları almışlardır. Matbaacılar basım imtiyazları verilmekle birlikte, eser sahibinin haklarının korunmasına ilişkin kararlar alınmamıştır. Eser sahibinin matbaacı ile anlaşarak eserinden maddî kazanç elde etmesine tamamiyle kendi kişisel sorunu gözüyle bakılmıştır.

Eser sahiplerine de, yeterli olmamakla birlikte, zamanla maddî ve manevî yetkilerin birleşimi sayılabilecek imtiyazların tanındığı görülmektedir. Yazar imtiyazlarından ilki, 1486'da Venedik'te Sabellicus'a "Venedik Tarihi" isimli eseri için verilmiştir.

Eser sahipleri için gerçek bir koruma fikrine ancak Rönesans'la ortaya çıkan Doğal Hukuk akımı içinde yer verilmiştir. Doğal Hukuk akımına göre insanlar fikrî haklara doğuştan sahiptir, bunun için devletin imtiyaz vermesine gerek yoktur.

Yeni ve Yakın Çağ'a gelindiğinde ise fikrî hakların çeşitli ülkelerde kanun koyularak düzenlendiği görülür. Modern fikir ve sanat eserleri kanununa öncülük eden kanun 1709 yılında İngiltere'de çıkartılmıştır.

İngiltere, Fransa, Almanya, İsviçre gibi ülkelerde fikrî haklara hukukî koruma sağlayan kanunlar çıkartılarak zamanla kapsamı genişletilmiştir.

1.2.2. Fikrî Hakların Gelişimi

Dünyada Fikrî Hakların Gelişimi

18. yüzyılın sonundan başlayarak 19. yüzyılda çeşitli Avrupa ülkelerinde gelişen kanunlaştırma hareketleri eser ve buluş sahiplerini ulusal sınırlar içinde korumuştur. İletişim ve ulaşım araçlarının hızla gelişmesi sonucunda fikir ve sanat ürünleri ulusal sınırların dışına taşınmıştır. Bunun sonucunda da fikir ve sanat ürünlerinin uluslararası alanda korunması ihtiyacı doğmuştur.

İleri kültür düzeyine sahip olan ülkeler önceleri kendi aralarında yaptıkları ikili antlaşmalarla, vatandaşlarının fikrî haklarını karşılıklı olarak korumaya çalışmışlardır. Oysa daha az gelişmiş ülkeler bu çeşit uluslararası antlaşmalar imzalamayarak, bir süre daha diğer ülkelerin fikir ve sanat eserlerinden serbestçe faydalanmak istemişlerdir.

İkili antlaşmalarla yeterli bir korumanın sağlanamadığı anlaşıncaya, uluslararası nitelikte "çok taraflı sözleşmeler" imzalanmıştır. Bu çok taraflı sözleşmelere örnek olarak Bern, Brüksel ve Cenevre Sözleşmelerini verebiliriz.

"Bern Sözleşmesi" 1886 yılında İsviçre'nin Bern şehrinde 10 devletin katılımıyla toplanan uluslararası bir konferansın sonunda imzalanmıştır. Bu sözleşme ile fikir ve sanat eserleri sahiplerini korumak için, tüzel kişiliğe sahip "Bern Birliği" oluşturulmuştur.

Sözleşmenin amacı eser sahiplerinin haklarını gerek kendi ülkelerinde gerekse üye ülkelerde etkili bir biçimde korumaktır.

Bern Sözleşmesi'nde şimdiye kadar birçok değişiklik yapılmıştır. Türkiye, Bern Sözleşmesi'ne 1951 yılında katılmıştır.

"Telif Hakları Evrensel Sözleşmesi" fikrî hukuk alanında Amerika kıtası devletleriyle Avrupa devletleri arasındaki sistem farklılıklarını uzlaştırmak ve fikir ve sanat eserlerini kıtalararası korumaya kavuşturmak amacıyla UNESCO'nun öncülüğünde Cenevre'de toplanan konferans sonucunda 1962 tarihinde imzalanmıştır.

Bu sözleşmenin sağladığı koruma Bern Sözleşmesinden daha hafiftir. Örneğin, eserin koruma süresi eser sahibinin hayatı boyunca ve ölümünden sonraki 25 yıldır.

Roma sözleşmesi uluslararası alanda önemli bir sözleşmedir. Roma Sözleşmesinin konusu "komşu haklar" denilen haklardır. Komşu haklar kavramı, yorumlayan, seslendiren sanatçıların, plâk yapımcılarının ve radyo- yayın kuruluşlarının kendi ürünleri üzerindeki haklarını ifade eder. Roma sözleşmesi 18 Mayıs 1964 yılında yürürlüğe girmiştir.

Cenevre Sözleşmesi, 29 Ekim 1971 tarihinde Cenevre'de 32 devletin katılımıyla imzalanmıştır. Sözleşme, ses taşıyıcı araç üreticilerinin, bu araçların izinsiz çoğaltılmasına karşı korunmasını amaçlamaktadır.

Brüksel Sözleşmesi, 21 Mayıs 1974 tarihinde Brüksel'de imzalanmıştır. Bu sözleşme ile uydular aracılığı ile nakledilen programların taşıyıcı sinyallerinin üye ülkeler arasında dağıtımını düzenlenmektedir.

Stockholm Sözleşmesi 14 Temmuz 1967 tarihinde Stockholm'de yapılmıştır. Bu sözleşme ile "Dünya Fikrî Mülkiyet Örgütü (WIPO)" kurulmuştur. Türkiye bu sözleşmeye 1975 yılında katılmıştır.

Bu örgütün amacı dünyada fikrî mülkiyet kavramını yerleştirep, geliştirmek ve bu doğrultuda devletler, uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapmak, fikrî haklar konusunda teknik ve hukukî yardım isteyen devletlere yardımcı olmak, uluslararası alanda fikrî mülkiyetle ilgili sicilleri tutmak ve gerekli bilgileri yayımlamaktır.

Uluslararası ticareti belirli kurallara bağlayarak düzenlemek için “Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması (GATT)” imzalanarak, 1948 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu anlaşma ile öngörülen “Dünya Ticaret Örgütü (WTO)” ise 1 Ocak 1995'te yürürlüğe girmiştir.

GATT kural ve düzenlemeleri sadece mal ticaretine uygulanırken, WTO kural ve düzenlemeleri ise mal, hizmet ticaretini "fikrî ve sanâî mülkiyeti" de dahil olmak üzere kapsamaktadır.

WTO kuruluş anlaşmasının kapsamında yer alan "Ticaret Bağlantılı Fikrî Mülkiyet Hakları Anlaşması" konumuz bakımından büyük bir öneme sahiptir. Türkiye Dünya Ticaret Örgütü anlaşmasına taraf olmuştur.

Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi 05 Mayıs 1989'da Strasbourg'da imzalanmıştır. Bu sözleşmeyi Avrupa Konseyi'ne üye devletler ile Avrupa Kültür Sözleşmesine taraf olan diğer devletler imzalamıştır. Türkiye Sözleşmeye 12 Aralık 1993'te katılmıştır. Bu sözleşmenin konusu yayınlarda yer alan program hizmetleri ile ilgilidir. Amacı ise taraflar arasında televizyon program hizmetlerinin sınır ötesi yayını ve tekrar yayını kolaylaştırmaktır.

Sözleşme ifade ve haberleşme özgürlüğünün demokratik toplumun temel ilkelerinden birini oluşturduğunu kabul eder.

Sözleşme özgür bilgi ve düşünce akışı ile yayıncıların bağımsızlığı ilkelerine bağlıdır. Kültürün gelişmesi ve özgürce kanaat oluşumunda yayıncılığın önemini vurgulamıştır.

Sözleşmenin kültürel hedeflerine bakıldığında, haberlere, spor haberlerine, oyunlara, reklâmlara ayrılmış zamanlar hariç, yayıncıların yayın zamanlarının büyük bir kısmının Avrupa yapımlarına ayrılmasını öngörmektedir.

Türkiye'de Fikrî Hakların Gelişimi

Ülkemizde ilk matbaa Avrupa'dan yaklaşık 300 yıl sonra (1727'de) kurulmuştur.

1839 Tanzimat Fermanına kadar 500 kitap basılmıştır. 1839 “Tanzimat Fermanı” ile 1856 “Islahat Fermanları”nda basım ve yayımla ilgili herhangi bir ifade yoktur. Basım evi, eser yazma ve yayımlama işlerine ilişkin ilk düzenleme 1857 yılında yapılmıştır. Bu tarihte yürürlüğe konan "Matbaalar Nizamnamesi" (tüzüğü) yazılı eser sahiplerine bazı haklar tanımaktadır. Yazarlara, fikrî emeklerinin ödülü olarak ömürleri boyunca eserlerini bizzat bastırmak konusunda bir tekel hakkı (imtiyaz) tanınmıştır.

Yine, 1857 yılında çıkarılan ilk "Telif Nizamname"si imtiyaz yöntemine son vermiş, yazarların haklarını daha ileri düzeyde korumuştur.

Örneğin, yazarın eserini bastırmaya malî gücünün yetmemesi durumunda, eser devlet tarafından bastırılıyor ve yazara Millî Eğitim Komisyonu'nun takdir edeceği bir telif ücreti ödeniyordu. 1872 yılında bu Nizamnameye dayanılarak yapılan ek bir düzenlemede; yazarın

kitapları üzerindeki haklarının koruma süresi 45 yıl olarak tespit edilmiştir. Yazarın ölümü hâlinde kalan sürenin mirasçılara geçeceği kabul edilmiştir.

İkinci Meşrutiyet Dönemi'nde fikrî haklarla ilgili ilk esaslı düzenleme, 1910 yılında çıkartılmış olan "Telif Hakkı Kanunu"dur. Bu kanun, 5846 sayılı "Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu"nın (FSEK) yürürlüğe girdiği 1 Ocak 1952 tarihine kadar uygulanmıştır.

Telif Hakları Kanunu'nda bazı eksiklikler vardı. Fikir ürünleri tarafsız ve bilimsel bir sınıflamadan yoksundu. Örneğin, mimari eserleri ve fotoğrafları kapsamıyordu.

Ülkemizde fikir ve sanat eserleri üzerindeki hakların çağdaş anlamda hukukî güvenceye bağlanması FSEK ile gerçekleşmiştir.

"Fikrî Haklar" alanında çok önemli bir uluslararası metin olan Bern Anlaşması'nın, ülkemizce 28 Ağustos 1951 tarihinde kabul edilmesinden sonra, fikrî haklar alanında iç hukukumuzda yeni bir kanunun çıkartılması zorunluluk hâline gelmiştir.

Bunun sonucunda, bir süreden beri devam eden çalışmalar sonucu Prof. Dr. Ernest Hirsch'ün hazırladığı bugünkü Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu tasarısı TBMM'ye sunulularak kabul edildi. 1 Ocak 1952'de ise yürürlüğe girdi.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun yaklaşık 50 yıldır yürürlükte olmasına rağmen etkin bir şekilde uygulandığı söylenemez. Bunda kanunun gelişen ihtiyaçlara cevap vermekte yetersiz kalmasının yanı sıra, ülkemizde fikrî emeğe duyulan saygının yeterince gelişmemiş olması ve eser sahiplerinin haklarını aramakta yetersiz kalmaları da sayılabilir.

1952 tarihli FSEK'in de gelişen ihtiyaçlara cevap verememesi nedeniyle bazı değişikliklere gidilmiştir. Bu değişikliklerin ilki 1983 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Daha esaslı olan ikinci değişiklik ise 7 Haziran 1995 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Fikir ve sanat eserlerinden kaynaklanan hakların etkin olarak korunması amacıyla hazırlanan 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) ve diğer birçok yasada değişiklik yapılmasını içeren 5101 sayılı yasa da 3 Mart 2004 tarihinde TBMM'de kabul edildi.

Günümüzde fikir ürünlerini çoğaltma, taşıma ve tekrara yarayan araç ve tekniklerde kaydedilen büyük gelişme, eser sahiplerinin eser üzerindeki çoğaltma, yayma ve temsil haklarının ihlâlini kolaylaştırmış, denetimini güçleştirmiştir. Korsan video ve teyp kasetlerinin piyasaya sürülmesi haksız kazanç elde edilmesi, edebiyat ve sanat eserinin yayın hakkını alan yayıncının sözleşmede kararlaştırılan nüshadan çok daha fazlasını basarak yayması, ülkemizde sıkça görülen fikrî hak ihlallerine örnek olmuştur.

Fikir ve sanat eserlerinin ihlâlini önlemenin etkili bir yolu da fikir ve sanat adamlarının etkin bir biçimde örgütlenmesidir.

1.3.Eser Kavramı ve Türleri

"Eser", fikir ve sanat hukukunun temel kavramını oluşturur. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun amacı, eser sahibinin eseri üzerindeki haklarının korunmasıdır. Hukukî koruma eser niteliğine sahip fikir ve sanat eserleri üzerinde gerçekleştirilir. Öyleyse eser kavramının açıklanması gerekir.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 1. maddesinde eser kavramı şu şekilde tanımlanmaktadır: "Eser, sahibinin özelliklerini taşıyan ve aşağıdaki hükümler uyarınca ilim

ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri sayılan her tür fikir ve sanat ürünüdür"

Bir eserin fikir ve sanat eseri sayılabilmesi için kanunda, biri esasa diğeri de şekle ilişkin birer şart sayılmaktadır. Esasa ilişkin şarta göre eser, sahibinin özelliğini taşımak zorundadır. Bu şart, "eser sahibi tamamen orijinal bir eser meydana getirecektir" şeklinde anlaşılmamalıdır. Eser sahibi bir eser oluştururken kendisinden önce oluşturulmuş eserlerden faydalanabilir.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun şekle ilişkin şartı ise, eser sayılacak fikrî ürünün, kanunda sıralanan dört ana gruptan biri içinde yer alması zorunluluğudur.

Kanunda sayılan eser grupları şunlardır:

1. İlim ve Edebiyat Eserleri
2. Musiki Eserleri
3. Güzel Sanat Eserleri
4. Sinema Eserleri'dir.

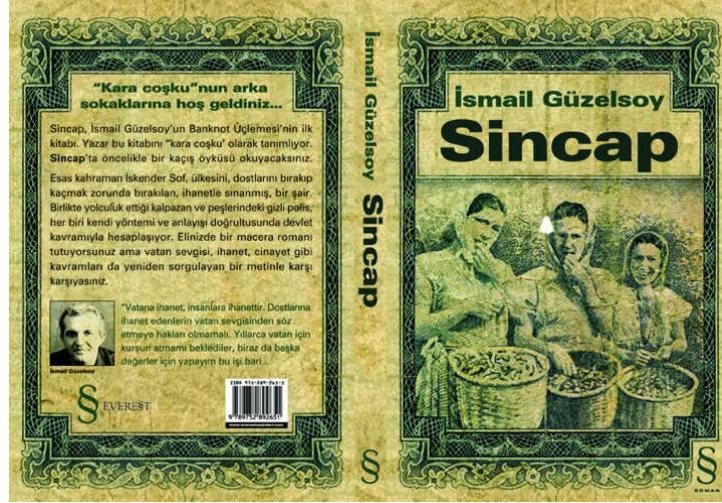
Ayrıca Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda yukarıdaki dört grubun haricinde, bir eserden faydalanılarak oluşturulmuş olan ve asıl esere göre bağımsız olmayan fikir ve sanat ürünleri de işleyenin özelliklerini taşımak şartıyla "işlenmeler" başlığı altında eser sayılmıştır.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nda 1995 yılında yapılan bir değişiklikle; bütün bilgisayar programları "eser" sayılmıştır.

1.3.1. İlim ve Edebiyat Eserleri

FSEK'in 2. maddesinde "ilim ve edebiyat eserleri" bu başlığın sözlük anlamını açacak kadar geniş tutulmuştur. Örneğin, günlük dilde edebî veya bilimsel eser olarak nitelendirilemeyecek olan raks, pandomim ve sahne eserleri de bu başlık altında toplanmıştır.

Dil ile İfade Edilen Eserler

Düşünce ve duyguları ifade etmek için kullanılan her türlü sözlü veya yazılı araçtan (Yazı, nota, rakam, formül, çizgi, konuşma vs.) yararlanılarak oluşturulmuş eserler bu gruba girer.

Bu grupta gerçek anlamda edebiyat eseri olan; roman, hikâye, şiir ve tiyatro eserleri koruma altına alındığı gibi bilimsel konferanslar, siyasî nutuklar, sohbetler vs. de koruma altına alınmıştır.

Sözsüz Sahne Eserleri

Her türlü rakslar (danslar), pandomimler ve sözsüz sahne eserleri, bilim ve edebiyat eserlerinin ayrı bir bölümünü oluşturur. Bu grupta yer alan eserlerin temel özelliği, duygu, düşünce ve fikirlerin söz ya da yazıyla değil, sanatçının hareketleriyle ifade edilmesidir. Raks pandomima dışında bale koreografi eserleri, revüler, illüzyonistlerin gösterileri de bu gruba dahil edilebilir.

Bu grupta korunan eser, seyircinin özellikle görme duyusuna hitap eden ve sanatçı tarafından o anda yaratılan hareketin görüntüsüdür.

Bilimsel ve Teknik Nitelikteki Resim, Fotoğraf, Plan, Maket

Estetik niteliği bulunmayan her tür teknik ve bilimsel nitelikteki fotoğraflar, haritalar, planlar, projeler, resimler mimarlık ve şehirciliğe ait tasarım ve projeler sahne tasarım ve projeleri, mimari maketler de bilim ve edebiyat eserlerinin diğer bölümünü oluşturur. Bu eserlerde estetik nitelik bulunmaz. Yine de eser sahibinin özelliğini taşırlar.

Yani eser sahibi bu eserleri yaparken kopya etmemiş bağımsız emek sarf etmiştir. Bunun için korumaya değer görülmektedir.

1.3.2. Musiki Eserleri

FSEK'in 3. maddesinde, müzik eserleri "her türlü sözlü ve sözsüz besteler" olarak tanımlanmıştır. Sözsüz müzik eserlerinde sadece besteler, sözlü müzik eserlerinde ise hem besteler hem de güfteler müzik eseri olarak korunur. Eğer güfte ayrıca edebi bir nitelik taşıyorsa; FSEK'e göre güftenin dil ile ifade edilen bir edebi eser olarak korunması da mümkündür.

Müzik eserlerinde korunmanın konusu, sadece işitme duyusuna hitap eden ve eserin ifade aracı olan "sestir". Eserde aynı zamanda görme duyusuna hitap eden öğeler ve özellikler varsa bu durum da ayrıca korunur. Örneğin, bir bale eserinde beste müzik eseri olarak, dans bölümleri ise FSEK'e göre

sözsüz sahne eseri olarak korunur.

Müzik eserlerinde ifade aracı olan seslerin; bir müzik aletinden mi, elektronik araçtan mı yoksa insan gırtlığından mı çıktığı önemli değildir. Seslerin eser sayılabilmesi için notaya alınmış olması da zorunlu değildir.

Müzik eserlerinde eser sahibinin özelliği, seslerin birbirini izleyişindeki, ses dizilerinin birbirine bağlanışındaki ve ritimdeki özelliğe göre belirlenir.

Bir musiki eserini seslendiren ne kadar güzel seslendirirse seslendirsin, bu müzik eseri olmaz, sadece seslendirilen eserlerin korunması kapsamında yer alır.

1.3.3. Güzel Sanat Eserleri

FSEK'in 4. maddesinde güzel sanat eserlerinin estetik niteliğe sahip olması gerektiği belirtilmiş ve bu eserler şöyle sıralanmıştır:

- Yağlı ve suluboya tablolar; her türlü resimler, desenler, pasteller, gravürler, güzel yazı ve tezhipler, kazıma, oyma, kakma veya benzeri yöntemlerle maden, taş, ağaç veya diğer maddelerle çizilen ya da tespit edilen eserler
- Heykeller, kabartmalar, oymalar
- Mimarlık eserleri
- El işleri ve küçük sanat eserleri, minyatürler ve süsleme sanatı ürünleri ile tekstil ve moda tasarımları
- Fotoğrafik eserler ve slâytlar
- Grafik eserler
- Karikatür eserleri
- Her türlü tipler

Güzel sanat eserleri; görme duyumuza hitap ederek estetik bir haz uyandıran, bir yüzey üzerinde ya da cisim hâlinde şekillenmiş fikir ürünleridir. Bu eserler durağan nitelikte

olduklarından, sabit bir ifadeye ve tespit aracına ihtiyaç duyarlar. Güzel sanat eserlerinin oluşturulmasında kullanılan malzemenin önemi yoktur.

Bir eserin güzel sanat eseri sayılabilmesi için mutlaka sanat amacıyla oluşturulması gerekmez. El işleri veya süsleme sanatıyla bezenerek estetik nitelik kazandırılmış gündelik eşyalar da güzel sanat eseri sayılabilir.

Öte yandan güzel sanat eserinin tek bir parça hâlinde oluşturulmuş olması da şart değildir. Çeşitli parçaların bir araya getirilmesiyle elde edilen estetik görüntü, bahçe veya peyzaj mimarisi, mimari külliyeler, tiyatro dekorları vs.de güzel sanat eserleri olarak korunabilir. Yine de güzel sanat eserlerinin özelliği tek olmalarından kaynaklanır. Aynı zamanda eserin birden fazla parçadan meydana gelmiş olması onun bir bütün olarak tek sayılmasına engel oluşturmaz.

Orijinali tek olan bir güzel sanat eserinden kopyalar çıkartılması sadece çoğaltma hakkını ilgilendiren bir konudur. Bu durumda yeni bir güzel sanat eseri ortaya çıkmaz. Bir eserin güzel sanat eseri sayılabilmesi için estetik niteliği bulunması ve sahibinin özelliklerini taşıması yeterlidir.

Bu tür eserlerde korunan eserin tek olan aslıdır.

1.3.4. Sinema Eserleri

Sinema eserlerinin diğer eser grupları yanında fikir hukuku tarafından bağımsız bir eser grubu sayılıp korunması ancak yakın tarihlerde gerçekleşebilmiştir.

FSEK'in 5. maddesinde sinema eseri üç bent hâlinde sıralanmıştır:

- Sinema filmleri
- Öğretici ve teknik içerikte olan veya günlük olayları tespit eden filmler
- Her türlü bilimsel, teknik ya da estetik içeriğe sahip projeksiyonlar dia pozitifleri

Bu eserler, film ve camdan başka bir madde üzerine tespit edilmiş olsalar bile projeksiyonla gösterildikleri takdirde sinema eseri grubuna girer.

FSEK'e göre, her tür sinema şeridi eser olarak kabul edilmez. Sinema eseri sayılabilmesi için bu eserin; film sanatının kendisine özgü kurallarına ve ifâde araçlarına göre oluşturulması ve oluşturan kişinin özelliğini taşıması gereklidir. Örneğin bir nutku, konferansı, konseri, tiyatro veya operayı sadece nakletmekle yetinen bir film, resim kompozisyonu olarak bir özellik taşımadığı ve yalnızca olanı gösterdiği için sinema eseri sayılmaz.

1.3.5. İşleme Eserler

Şu ana kadar incelenen eser grupları; eser sahiplerinin bağımsız bir fikrî emeğinin sonucu olarak ortaya çıkan eserlerden oluşmaktadır. Bu tür bağımsız eserlerin yanında, önceden var olan bir asıl esere bağlı olarak onu başka bir şekle dönüştürmek amacıyla oluşturulan eserlere ise "işleme eserler" denir. Örneğin, bir hikâyenin başka bir dile çevrilmesi ya da bir romanın tiyatro eseri hâline getirilmesi birer işleme eserdir.

FSEK'in 6.maddesinde işleme eser, "Diğer bir eserden faydalanılarak meydana getirilen, fakat bu esere oranla bağımsız olmayan fikir ve sanat ürünleri" şeklinde tanımlanmıştır. İşleme eserlerin de sahibinin özelliğini taşıması gerekir.

Buna göre; bir fikir ve sanat ürününün "işleme eser" sayılabilmesi için; öncelikle yararlanılmış olan "asıl eser"e bağlı kalınması, ikinci olarak ise işleyen kendi özelliklerini esere yansıtmış olması gerekir.

İşlemeyi yapan kişi, işlemenin türüne göre teknik bakımdan yapılması zorunlu olan değişiklikler dışında, asıl esere yabancı ekleme, çıkarma ya da değişiklik yapamaz. Örneğin, bir romandan işlenerek meydana getirilmiş bir tiyatro piyesi veya sinema eserinde; tiyatro ya da sinema tekniğinin zorunlu kıldığı dışında değişiklikler yapılamaz.

Kısacası, işleme eser, asıl eserdeki eser sahibinin özelliği olarak ortaya çıkmış olan özellikleri bozmamalıdır.

Fikir ve Sanat Eserleri Kanununda Belirtilen İşleme Eser Türleri Şunlardır:

- **Tercümeler:** Tercümeler, bilimsel ve edebî eserlerin üslup ve akıcılığını mümkün olduğu kadar, fikirlerini ise aynen koruyarak başka bir dile çevirerek yapılan işlemlerdir.
- **Roman, Hikâye, Şiir ve Tiyatro Piyas Gibi Eserlerden Birinin Bu Türlerden Bir Başkasına Çevrilmesi:** Burada dil ile ifade olunan bir eserin aynı dilde başka bir edebi eser türüne dönüştürülmesi söz konusudur.
- **Müzik, Güzel Sanat; Bilim ve Edebiyat Eserlerinin Filme Alınması** da bir işleme eserdir. Örneğin; Reşat Nuri Güntekin'in "Çalıkuşu" adlı romanı filme alınmıştır.
- **Müzik Aranjman ve Tertipleri:** Bir müzik eserinde temalara sadık kalmak suretiyle yapılan değişiklikler, başka bir müzik biçimine dönüştürmeler işleme eserdir. Örneğin, çok sesli bir müzik eserinin tek sesli olarak düzenlenmesi.
- **Güzel Sanat Eserlerinin Bir Şekilden Diğer Şekillere Sokulması** da işleme eserdir. Bir fotoğraftan yararlanılarak bir portre ya da bir heykelin yapılması örnek olarak verilebilir.
- **Bir Eser Sahibinin Bütün veya Aynı Cinsten Olan Eserlerinin Külliyyat Hâline Getirilmesi** de işleme eser sayılır. Orhan Veli Kanık'ın bütün şiirlerinin bir kitapta toplanması, Sait Faik Abasıyanık'ın bütün öykülerinin bir kitapta toplanması, Mehmet Akif Ersoy'un Safahat'ı, külliyyatlara örnek olarak verilebilir.
- **Belli Bir Amaca ve Plana Göre Seçme ve Toplama Eserler Oluşturulması** bir işleme eserdir. Farklı eser sahiplerinin resim, müzik, şiir gibi alanlardaki eserlerinin bir araya getirilmesiyle oluşur. Örneğin; bir şiir antolojisi, bir müzik derlemesi gibi...
- **Henüz Yayımlanmamış Bir Eserin Bilimsel Araştırma ve Çalışma Sonucu Yayımlanabilir Hâle Getirilmesi** bir işleme eser türüdür.
- **Başkasına Ait Bir Eserin Açıklanması, Genişletilmesi veya Kısaltılması** da bir işleme eserdir.
- **Bilgisayar Programlarının İşlenmesi:** Örneğin ,bir program dilinden başka bir program diline çevirme, mevcut programda ekleme, silme, yeni düzenlemeler yapma birer bilgisayar işleme eseridir.

UYGULAMA FAALİYETİ

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ FSEK’ deki eser gruplarını sıralayınız.	➤ Dikkatli olunuz. ➤ Gerekirse öğrenme faaliyetine geri dönünüz.
➤ Geniş anlamda fikrî hak kavramı içine dâhil olan ürünleri belirtiniz	
1. Aşağıda verilen eserleri inceleyerek hangilerinin işleme eser olduğunu bulunuz. 2. 1. Reşat Nuri Güntekin’in Çalıkuşu adlı romanının filme alınması 3. 2. S.Faik Abasıyanık’ın bütün öykülerinin bir kitapta toplanması 4. 3. Yakup Kadri Karaosmanoğlu’nun Yaban adlı romanı. 5. 4.Tek sesli bir müzik eserinin çok sesli bir müzik eserine dönüştürülmesi 6. 5. Susanna Tamaro’nun Yüreğinin Götürdüğü Yere Git adlı eserinin Türkçeye çevrilmesi 7. 6. Funda Arar’ın “Son Dans” adlı albümü	
Fikrî hakları düzenleyen uluslararası sözleşmeleri sıralayınız.	

Aşağıda hazırlanan değerlendirme ölçeğine göre kendinizin ya da arkadaşınızın yaptığı çalışmayı değerlendiriniz. Gerçekleşme düzeyine göre “Evet”/ “Hayır” seçeneklerinden uygun olan kutucuğu işaretleyiniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Gözlenecek Davranışlar	Evet	Hayır
FSEK’daki eser gruplarını doğru olarak sıralayabildiniz mi?		
Geniş anlamda fikri hak kavramı içine giren hak türlerini doğru belirtebildiniz mi?		
İşleme eserleri bulabildiniz mi?		
Fikri hakları düzenleyen uluslararası sözleşmeleri doğru olarak sıralayabildiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızda “Hayır” seçeneği işaretli ise ilgili faaliyete dönerek tekrar ediniz. Cevaplarınızın tümü “Evet” ise ölçme sorularını cevaplamaya geçebilirsiniz.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıda verilen boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

1. FSEK’da sayılaneser grubu vardır.
2. Telif Hakları Evrensel Sözleşmesi fikir ve sanat eserlerini korumaya kavuşturmuştur.
3. Türk Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu yürürlüğe girdikten sonra iki kez değişiklik geçirmiştir. Bunlardan ilki 1983 yılındadır, ikincisi ise tarihindedir.

Aşağıda verilen soruların doğru seçeneğini işaretleyiniz.

4. Türk Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hangi tarihte yürürlüğe girmiştir.
A) 1950 B) 1951 C) 1952 D) 1953
5. Türkiye Fikir ve Sanat Eserlerini düzenleyen uluslar arası sözleşmelerden hangisine üyedir?
A) Bern Sözleşmesi
B) Telif Hakları Evrensel Sözleşmesi
C) Brüksel Sözleşmesi
D) Cenevre Sözleşmesi
6. Aşağıdakilerden hangisi işleme eser değildir?
A) Tercümeler
B) Roman'ın tiyatro eserine dönüştürülmesi
C) Bir müzik eserinin seslendirilmesi
D) Bir eser sahibinin eserlerinin külliyat hâline getirilmesi
7. Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde dünyada ilk fikir ve sanat eserleri kanununun yayımlandığı ülke ve tarih doğru olarak verilmiştir?
A) İngiltere - 1760
B) Almanya - 1760
C) İngiltere - 1709
D) Almanya – 1709

Aşağıda verilen ifadeleri okuyarak, doğru veya yanlış olduklarını belirtiniz.

8. Fikri hak kavramı geniş anlamda sadece fikir ve sanat eserleri üzerindeki hakları kapsar. (D) (Y)
9. Eser sahipleri için gerçek bir koruma fikri Rönesans’ta Doğal Hukuk akımı içinde mümkün olmuştu. (D) (Y)
10. Bern Sözleşmesi, fikir eserlerini uluslar arası alanda koruyan ilk sözleşmedir. (D) (Y)

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızda “Hayır” seçeneği işaretli ise ilgili faaliyete dönerek tekrar ediniz. Cevaplarınızın tümü “Evet” ise ölçme sorularını cevaplamaya geçebilirsiniz.

ÖĞRENME FAALİYETİ-2

AMAÇ

Fikir haklarıyla ilgili yasal düzenlemeleri sıralayabileceksiniz.

ARAŞTIRMA

1. Türkiye'de yaygın olarak gerçekleşen fikrî hak ihlallerinin neler olduğunu araştırınız.
2. Korsan yayınlara karşı alınan cezai yaptırımların çevrenizde korsan yayınların satışına engel olup olmadığını gözlemleyiniz.
3. Fikir ve sanat eserlerini korumak amacıyla kurulan meslek kuruluşları nelerdir? Araştırınız. Bu örgütlerin çalışmalarının etkili olup olmadığını tespit ediniz.

2. ESER SAHİBİNİN HAKLARI VE FİKRÎ HAKLARIN KORUNMASI

2.1. Eser Sahibinin Hakları

FSEK'te eser sahibinin eseri üzerindeki hakları "manevî haklar" ve "malî haklar" olarak iki başlık altında ele alınmakla birlikte, bu iki hak grubunu pek de birbirinden ayırmak mümkün değildir. Çünkü bu haklardan birine yapılan saldırı diğerini de etkilemektedir.

2.1.1. Eser Sahibinin Manevî Hakları

Eser sahibinin manevî hakları FSEK'de dört grup hâlinde düzenlenmiştir. Bunlar; eseri kamuya sunma hakkı, eser sahipliğinin belirtilmesine ilişkin hak, eserde değişiklik yapılmasını yasaklama hakkı, eser sahibinin eseri satın alan ve elinde bulunduran, devir alan kişilere karşı haklarıdır.

Eseri Kamuya Sunma Hakkı

Fikir ve sanat eserlerinin kamuya sunulması eserin yayımlanması veya başka bir şekilde aleniyete kavuşturulmasıyla gerçekleşir.

Eseri kamuya sunma hakkı eser sahibine ya da mirasçılara şu yetkileri sağlar: Eseri kamuya sunup sunmama konusunda karar verme yetkisi, eseri kamuya sunma zamanını, tarzını, belirleme yetkisi ve eserin içeriği hakkında bilgi verme yetkisi.

Eser Sahibinin Adını Belirtme Hakkı

Bu hak, eserin kendisine ait olduğunu ileri sürme ve eseri üzerinde adına yer verme ya da vermeme konularında sadece eser sahibinin yetkili olduğunu belirten bir haktır. Eser sahibi eserini isterse kendi adıyla isterse takma adla ya da isterse isimsiz olarak kamuya sunabilir.

Eser Üzerinde Değişiklik Yapılmasını Yasaklama Hakkı

Buna "eserin bütünlüğünü ve özelliğini koruma hakkı" da denir.

Fikir ve sanat eserleri; eser sahibinin adı, eserin adı, içeriği ve biçimi ile bir bütünlük gösterirler. Eser sahibinin eserin bütünlüğünün bozulmadan yaşamasını istemek hakkı vardır.

Buna göre eser sahibinin izni olmadan eserde kısaltmalar, eklemeler ve başka değişiklikler yapılamaz.

Eser Sahibinin Elinde Bulunduran, Devir ve Satın Alana Karşı Hakları

Eser sahibi tarafından bir fikir ve sanat eseri başka kişilere satılsa bile, o fikir ve sanat eseri üzerindeki manevî hakları devam eder. Bu nedenle eser sahibi eserine ulaşabilme ve ondan faydalanabilme hakkına sahiptir.

Eserden faydalanma yetkisi özellikle güzel sanat eserleri için önemlidir. Çünkü bu eserlerin aslı tektir ve maddi bir mal üzerinde cisimlenmiştir.

Buna göre eseri satın alan, devralan kişiler, eser sahibi ile yaptıkları sözleşme şartlarına göre eser üzerinde tasarrufta bulunma yetkisine sahiptir. Fakat eseri bozamaz, yok edemez, eser sahibinin haklarına zarar veremezler. Örneğin; eser sahibinin eseri tek ve özgünse sergisinde kullanmak için geri vermek şartıyla eseri isteme yetkisine sahiptir.

2.1.2. Eser Sahibinin Malî (Maddî) Hakları

Malî haklar, eser sahibine eserinden ekonomik bakımdan yararlanma yetkisini verir. Bunlar, işleme hakkı, çoğaltma hakkı, yayma hakkı, temsil hakkı, radyo ile yayım hakkı olarak sıralanabilir.

İşleme Hakkı

İşleme hakkı, eser sahibinin eserin işlemelerinin kamuya sunulmasına veya ekonomik bakımdan değerlendirilmesine izin vermek ya da yasaklamak konusundaki malî yetkisini ifade eder.

Eser sahibinin işleme hakkı, sadece işlenmiş eserin kamuya sunulmasını ve ondan ekonomik olarak yararlanmayı kapsar. Yoksa eser sahibi, bir kimsenin kendi zevki ve ihtiyaçları için eserini işlemesine, örneğin romanını başka dile çevirmesine, tiyatro oyunu hâline getirmesine karşı çıkamaz.

İşleyen kimsenin işleme eserini kamuya sunması ve ekonomik olarak faydalanabilmesi için asıl eser sahibi ile anlaşması gerekir.

Çoğaltma Hakkı

Bir eserin aslını veya kopyalarını kısmen ya da tamamen çoğaltma hakkı eser sahibine aittir.

Çoğaltma, eserden çok sayıda kişinin faydalanabilmesini sağlayabilecek sayıda kopya çıkartılması anlamına gelir.

Fikir ve sanat eserlerinin kişisel kullanım için çoğaltılması serbesttir.

Alenîleşmiş ilim ve edebiyat eserlerinin, parçalarının röportajı aşmayacak şekilde radyo ile yayınlanması serbesttir. Yine gazete, dergilerde çıkan günlük olay ve sorunları ele alan makale ve fıkralar, eğer alıntı hakları saklı tutulmamışsa başka dergi, gazeteler tarafından aynen ya da işlenmiş şekilde alıntılanabilir.

Yayma Hakkı

Yayma hakkı, eserin ya da kopyalarının kamuya sunulması veya bunların yayılması yoluyla eserden yararlanma hakkıdır.

Bir eseri ya da çoğaltarak elde edilen kopyalarını dağıtmak, kiralamak, satışa çıkarmak sadece eser sahibine aittir.

Temsil Hakkı

Temsil, eserin yayım dışında kalan yollardan duyulara hitap edecek şekilde kamuya sunulmasıdır. Temsil kapsamına; eserin halka aktarılması için yapılan okumak, çalmak, oynamak ve göstermek gibi fiiller girer. Bu hak eser sahibine aittir.

Radyo ile Yayım Hakkı

Eseri radyo veya buna benzer işaret, ses ve resmî bir yerden başka bir yere iletmeye yarayan teknik araçlarla yayımlamak hakkı olarak tanımlanabilir. Radyo ve buna benzer teknik araçlar içine televizyon, telli, telsiz bütün araçlar dahildir.

Bu hak eser sahibine aittir. İzinsiz yapılan radyo ile yayım eylemi eser sahibinin malî haklarına saldırı anlamına gelir.

2.2. Fikri Hakların Korunması

2.2.1. Eser Korumasının Doğuşu

Eser sahibinin eser üzerindeki hakkı, eserin oluşturulmasıyla başlar. Ancak bir fikir sanat eserinin Fikrî hukuk tarafından korunabilmesi için eserin aleniyet kazanması ya da yayımlanması gerekir.

- **Aleniyet (açıklama) :** Bir fikir ya da sanat eserinin, eser sahibinin kişisel gizlilik alanından çıkararak dış dünya ile temasa geçmesi, kamuya sunulması demektir.

FSEK'in 7. maddesinde "Hak sahibinin isteğiyle kamuya iletilen bir eser alenîleşmiş sayılır." denilmektedir.

Alenîyet, açıklama niyetiyle eserin fiilen fikir hayatına sokulması şeklinde tanımlanabilir.

Alenîleşme (açıklama) eserin okunması, gösterilmesi temsil edilmesi, yayımlanması yollarıyla gerçekleşebilir. Öte yandan, eserin akraba, eş dost topluluğunda açıklanması kamuya sunma anlamını taşımaz.

Aleniyetin gerçekleşmesi için açıklama yapılan çevrenin çok geniş ya da resmî olması gerekmez. Açıklama ve kamuya duyurma niyeti bulunması şartıyla, eserin tek bir kişiye, örneğin bir basın mensubuna gösterilmesi bile eseri alenîleştirmiş olur.

Eser sahibi eserini alenîleştirerek fikir ve sanat hayatının bir parçası hâline getirmiş olur.

Bir eserin alenîleşmesi belli sonuçları doğurur, Alenîleşme sonunda söz konusu eserin koruma süreleri işlemeye başlar, eserden alıntılar yapılabilir, eserden eğitim ve öğretim amacıyla seçme ve toplama eserler meydana getirilebilir, bilim ve edebiyat eserinin bazı parçaları röportaj amacıyla radyo ve televizyondan yayınlanabilir.

➤ **Yayın**

Yayın, bazı eser türlerini kamuya sunma yoluyla aleniyete kavuşturmanın özel bir şeklidir. "Bir eserin aslından çoğaltma ile elde edilen nüshaları, hak sahibinin isteğiyle satışa çıkarılma veya dağıtılma ya da diğer bir şekilde ticaret alanına konularak kamuya sunulursa o eser yayımlanmış sayılır."(FSEK, mad.7)

Fikrî hukuk açısından geçerli bir yayının olabilmesi için, eser sahibinin eseri kamuya sunma niyetinin olması ve kamuya sunma eyleminin gerçekleşmesi gerekir. Eserin yayımlanması iki aşamada gerçekleşir. Öncelikle eserin aslından, çoğaltma yoluyla nüshalar elde edilmesi, ikinci olarak ise bu nüshaların herhangi bir şekilde ticarete koyulması gerekir.

Yayın, ancak aslından çoğaltma yoluyla nüshalar elde edilebilecek eserler için söz konusudur. Çoğaltma olmadan yayım mümkün değildir. Yayımın söz edebilmek için eserin dağıtılmasına yetecek kadar nüsha elde edilmiş olmalıdır. Aynı zamanda çoğaltma, sadece matbaa baskısı anlamına da gelmez.

Örneğin; teyp, video bantları, plâklar da çoğaltma kapsamına dahildir. FSEK'te eser sahibinin niyeti olmaksızın gerçekleştirilen yayımlar için çeşitli yaptırımlar öngörülmüştür.

Yayın sonucunda eserden yararlanma, koruma sürelerinin işlemeye başlaması, eserle ilgili hukuk ve ceza davalarının açılabilmesi vb. mümkün hâle gelir.

2.2.2. Korumanın Konusu

Fikrî hakların korunması eserin bütünü üzerindeki haklar kadar parçaları üzerindeki hakların da korunmasını ifade etmektedir. "Parça", eserin bütününden bağımsız olarak algılayabildiğimiz kısımlarını ifade etmektedir.

Eser parçalarının eserin bütününden ayrı, bağımsız bir koruma konusu olabilmesi için parçaların kendi içlerinde duyularımızla algılayabileceğimiz bir bütünlük taşıması ve eser sahibinin özelliklerini taşıması gerekir.

Eser sahibinin özelliklerini yansıtacak ölçüde şekillenmemiş bir fikir ürününün korunması söz konusu olmaz.

Yine de eserin korunabilmesi için mutlaka bitmiş olması gerekli değildir. Örneğin, desenler, müsveddeler, tasarılar, eser parçaları, kendi içlerinde bir bütünlük taşıyor ve sahibinin özelliklerini yansıtıyorlarsa ayrıca korunabilir.

Bir şiirin beyit ya da kıtası, müzik eserindeki bir melodi, çizgi roman, karikatürdeki bir tip yukarıdaki şartları taşımak şartıyla koruma kapsamına girer.

Fikirler, teoriler, siyasal, ekonomik, sosyal görüşler hiçbir zaman koruma konusu olmamışlardır.

2.2.3. Koruma Süreleri

Eser sahipliğinden doğan hakların korunması dünyada olduğu gibi Türk hukukunda da süreyle sınırlandırılmıştır.

1995 yılında FSEK'in eser sahipliğinden doğan hakların korunma süresine dair 27. maddesinde değişiklik yapılmıştır. Eser sahibinin gerçek ya da tüzel kişi olmasına göre farklı olan koruma süreleri bütün eserlerde 70 yıl olarak kabul edilmiştir. FSEK'te eserin korunma süresiyle ilgili yer alan diğer hükümler şunlardır:

- Koruma süresi eser alenîleşmediği sürece işlemeye başlamaz. Bazı eserlerde aleniyet yayım yoluyla gerçekleştiği için koruma süresi de yayımlandığı tarihten itibaren başlar.
- Koruma sürelerinin dolmasıyla birlikte eser kamunun malı hâline gelir. Eser üzerindeki malî haklar sona erer. Bu şekilde herkes eseri serbestçe işlemek, çoğaltmak, yaymak, temsil etmek imkânına sahip olur.
- Koruma süresi, eser sahibi yaşadığı sürece ve ölümünden itibaren 70 yıldır.
- Eser sahibi tüzel kişiye, koruma süresi aleniyet tarihinden itibaren 70 yıldır.
- Sahibinin ölümünden sonra alenîleşen eserlerde koruma süresi ölüm tarihinden sonra 70 yıldır.
- Eser sahibi belli değilse, koruma süresi eserin alenîyet kazanmasından itibaren 70 yıldır.
- El işleri, küçük sanat eserleri, fotoğraf ve sinema eserleri için koruma süresi, alenîyet tarihinden itibaren 70 yıldır.
- Yabancı dilde yayımlanmış olan bir bilim ve edebiyat eseri 70 yıl sonra sahibinin izni alınmaksızın Türkçe'ye çevrilebilir.

2.3.Fikrî Hakların İhlâli Davaları

Fikir ve sanat eserleri üzerindeki manevî ve mâli haklarla, bu eserleri icra ve temsil eden sanatkarların, yapımcıların ve bunları yayınlayan televizyon kuruluşlarının hakları FSEK'in 5.bölümünde düzenlenen hukuk ve ceza davalarıyla koruma altına alınmıştır. Tarafı olduğumuz Bern Sözleşmesi de fikrî hakların uluslararası düzeyde korunmasına ilişkin hükümler getirmiştir.

2.3.1. Hukuk Davaları

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, eser üzerindeki malî ve manevî hakların ihlaliyle ilgili olarak üç hukuk davası öngörmüştür.

➤ Tecavüzün Kaldırılması Davası

Bu dava başlamış ve devam eden bir ihlalin ortadan kaldırılması amacıyla açılır. İhlal durumu ortadan kalkmışsa bu dava açılmaz, sadece tazminat istenebilir.

Tecavüzün kaldırılması davasını açabilmek için, tecavüzün objektif olarak hukuka aykırı olması yeterlidir. Tecavüzün kaldırılması davası gerek manevî gerek malî hakların ihlâli sebebiyle açılabilir.

Davacı

Manevi haklara tecavüz hâlinde

Eseri kamuya sunma hakkının ihlali, ad belirtme hakkının ihlali, iktibas (alıntı) serbestîsinin kötüye kullanılması, eserin bütünlük ve özelliğinin ihlali gibi manevi haklara tecavüz halinde; dava açma hakkı, hayatta ise eser sahibine aittir. Hayatta değilse, sağ kalan eş, çocuklar, mirasçılar, ana-baba ve kardeşlerdir.

Malî hakları devralmış kişilerin manevî haklara tecavüz davası açma hakları yoktur. Kültür Bakanlığının, eserleri icra ve temsil eden sanatkârların, yapımcıların ve bunları yayınlayan televizyon kuruluşlarının da tecavüzün kaldırılması davası açma hakları vardır.

Mali haklara tecavüz hâlinde

İşleme, temsil ve radyo ile yayın haklarının ihlali, çoğaltma ve yayım haklarının ihlali gibi mali haklara tecavüz hâlinde; mali hakları tecavüze uğrayan kimse, eser sahibi ve hak sahibi davacı olabilirler (FSEK mad. 68). Kanun, komşu hak sahiplerine de davacı olma hakkını tanımıştır.

Davalı

Tecavüzün kaldırılması davası malî ve manevî hakları ihlâl etmekte devam eden kişilere karşı açılır (FSEK mad.66) .

➤ Tecavüzün Önlenmesi Davası

Tecavüzün önlenmesi davası manevî ve malî haklara karşı muhtemel bir tecavüz tehlikesini önlemek amacıyla açılır. Ayrıca başlamış bir tecavüzün devam ve tekrarı ihtimali olan durumlarda da bu dava açılabilir. Örneğin ,bir yazar romanının izinsiz olarak, bir gazetede parça parça yayımlanacağını öğrenmişse, yayım başlamadan önce ya da yayım başladıktan sonra bu davayı açarak tecavüzün durdurulmasını isteyebilir. Başlayıp devam eden durumlarda tecavüzün kaldırılması ve önlenmesi davaları birlikte de açılabilir.

Tecavüzün önlenmesi davasında davacı ve davalı kimseler, kurumlar tecavüzün kaldırılması davalarında olduğu gibidir.

Tecavüzün önlenmesi davası sonucunda, bir fikrî hakkı ihlal eden kişiye karşı bir takım tedbirler alınır. Buna göre bir davranışı yapmaması istenebilir, haksız çoğaltılan nüshalara, çoğaltma yapılan alet, araç-gereçlere el koyulabilir.

➤ Tazminat Davaları

Tazminat(Giderim) davaları maddi ve manevi tazminat davası şeklinde açılabilir. Tazminat davaları eser sahibi veya mirasçılarının malvarlıklarında veya manevi haklarında uğradıkları zararın giderilmesi için açılır. Diğer davalarla birlikte de açılabilir. Tazminat davaları Asliye Mahkemelerinde görülür.

2.3.2. Ceza Davaları

Ceza davalarında yetkili mahkeme Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu’na göre Asliye Ceza Mahkemesi’dir. Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu eser üzerindeki manevî ve malî hakların ihlali hâlinde, takibi şikâyeteye bağlı olmak üzere ceza davaları öngörmüştür. FSEK md. 71 manevî haklara, mad. 72, 73 mali haklara tecavüzle ilgilidir.

Türk Ceza Kanunu’na, 1991 yılında “Bilişim Alanında Suçlar” başlığı altında dört yeni madde eklenmiştir.

Fikrî hukuka ait suçlar için Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu ise savcının katılımına gerek olmaksızın şahsi dava açılarak suçlunun takibini mümkün kılmıştır.

Ceza Davasının Tarafları

➤ Davacı

Bu suçların takibi şikâyeteye bağlıdır. Savcılık tarafından ceza davası açılabilmesi için şikâyeteye bulunma yetkisi, eser üzerindeki hakları tecavüze uğrayan kimseye aittir. Bu kimseler başta eser sahibi olmak üzere kanunî mirasçılara ve mali hakkı ya da kullanma ruhsatını kanuni mirasçılarından devralmış olan kişilere aittir. Alıntı yapılırken yanlış, eksik kaynak gösterildiği durumlarda Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı da şikâyeteye bulunabilir. Basın alıntılarında yanlış, eksik kaynak gösterildiği durumlarda ise, Kültür Bakanlığı ile Basın- Yayın Genel Müdürlüğü ve basın kuruluşları şikâyeteye bulunabilir.

➤ Sanık

Fikrî hukuk açısından suç teşkil eden fiilleri işleyenler asli fail ve yardımcı fail şeklinde ikiye ayrılır. Asli failler suçları ya bağımsız olarak veya bir işletmenin temsilcisi veya çalışanı sıfatıyla işleyen kimselerdir. Bir işletmenin temsilcisi veya çalışanı, suç oluşturan fiili işletme sahibi veya müdürünün ya da işletmeyi fiilen idare edenin emriyle işlemişse, yardımcı gibi cezalandırılır. Örneğin, temsil edilmesinin kanuna aykırı olduğunu bildiği bir eseri kamuya göstermek için yer ayarlayan kimse veya böyle bir eserin temsilinde görev veya rol alan kimse yardımcı fail olarak ceza görür.

Fikrî hukukta suç faillerinin cezalandırılması Ceza Kanunu tarafından aranan manevi ve maddi unsurların gerçekleşmesine bağlıdır. Özellikle failin kasten hareket etmiş olması asli bir unsur sayılır. Kast unsuru yoksa failer hakkında ceza davaları değil, yalnız hukuk davaları açılabilir.

Fikir Suçları

➤ Manevi Haklara Karşı İşlenen Suçlar

1. Alenileşmiş olsun veya olmasın, eser sahibi veya mirasçılarının yazılı izni olmadan bir eseri kamuya sunmak veya yayımlamak
2. Sahip veya mirasçısının yazılı izni olmadan bir esere veya çoğaltılmış nüshalarına isim koymak
3. Başkasının eserini kendi eseri veya kendisinin eserini başkasının eseri olarak göstermek. Bir eserin işlenme olduğunu açıkça belirtmemek
4. Alıntı yapılması halinde kaynak göstermemek veya yanlış, eksik, aldatıcı kaynak göstermek

Eser sahibinin yazılı izni olmaksızın bir eseri değiştiren kişiler hakkında iki yıldan dört yıla kadar hapis veya elli milyar liradan yüz elli milyar liraya kadar ağır para cezasına ve zararın ağırlığı dikkate alınarak her ikisine birden karar verilir.

➤ Mali Haklara Karşı İşlenen Suçlar

1. Bir eseri herhangi bir şekilde işlemek
2. Bir eseri herhangi bir şekilde çoğaltmak
3. Bir eser veya işlemelerinin kendisi tarafından çoğaltılmış nüshalarını satmak veya satışa sunmak
4. Bir eser veya işlemelerini temsil veya teşhir etmek, kamuya açık yerlerde göstermek, radyo veya buna benzer araçlarla yaymak

Bu suçları işleyen kişiler hakkında iki yıldan dört yıla kadar hapis veya elli milyar liradan yüz elli milyar liraya kadar ağır para cezasına veya zararın ağırlığı dikkate alınarak her ikisine birden karar verilir.

Korsan Yayın Hız Kesmiyor

Türkiye'de korsan yayınlara mücadele için çıkartılan yasaya rağmen istenen gelişme bir türlü sağlanamıyor

➤ Mali Haklarla Bağlantılı Olan Diğer Suçlar

1. FSEK'a aykırı olarak çoğaltıldığını bildiği bir eserin nüshalarını ticari amaçla elde bulundurmak
2. Mevcut olmadığını veya üzerinde tasarruf yetkisi bulunmadığı bilinen bir mali hakkı, ruhsatı başkasına devretmek veya vermek, rehin etmek, herhangi bir tasarruf konusu yapmak
3. Yegâne amacı bir bilgisayar programını korumak için uygulanan bir teknik aygıtın geçersiz kılınmasına veya izinsiz ortadan kaldırılmasına yarayan herhangi bir teknik aracı ticari amaç için elde bulundurmak veya dağıtmak suçlarını işleyen kişiler hakkında iki yıldan dört yıla kadar hapis veya elli milyar liradan yüz elli milyar liraya kadar ağır para cezasına veya zararın ağırlığı dikkate alınarak her ikisine birden karar verilir.

FSEK'in hükümlerine uygun olarak çoğaltılmış ve yayılmış eser nüshalarının, yapımların ve fonogramların (Sinema eserleri dışında kalan ses taşıyıcı fiziki ortamdır. Örneğin; plaklar, CD, DVD, VCD kasetleri) çoğaltma ve yama hakkı, sahiplerinin ayırt edici unvan, marka ve künye bilgileriyle birlikte tıpkı basım ve yapım yoluyla, işaret, yazı, ses, hareketli veya hareketsiz görüntü ya da veri tekrarına yarayan alet veya yöntemlerle çoğaltan veya bu şekilde çoğaltılmış nüshaları yayan, kişiler hakkında üç yıldan altı yıla kadar hapis veya yirmi milyar liradan iki yüz milyar liraya kadar ağır para cezasına veya zararın ağırlığı dikkate alınarak her ikisine birden karar verilir.

Hukuk ve ceza davalarında ortak uygulanabilecek bazı tedbirlere yer verilmiştir. Bunlar ihtiyati tedbir kararları, mahkemelerin verdiği mahkûmiyet hükmünün ilanı, yolsuz çoğaltılmış olan eser nüshalarıyla, çoğaltmayı sağlayan kalıp vb. araç ve gereçlere el konulması, zoralım uygulanması ve yok edilmesi gibidir.

2.4. Basın Kuruluşlarının Özel Çabayla Elde Ettikleri Ürünlerin Korunması

2.4.1. Komşu Haklar

Resim 7: Bir müzik eserinin icrasının televizyon programında gösteriminin CD'ye alınışı

Basın Kuruluşlarının Özel Çabayla Elde Ettikleri Ürünlerin korunması “Komşu Haklar” kapsamında ele alınmaktadır.

Komşu haklar: Eser sahibinin maddi ve manevi haklarına bir zarar getirmemek şartıyla, fikir ve sanat eserlerini özgün bir biçimde icra eden, yorumlayan icracı sanatçılarla, bir icrayı ya da sesleri ilk defa tespit eden ses taşıyıcısı yapımcıları ve radyo- televizyon kuruluşlarının, eser sahibinin haklarına benzer haklarıdır.

Aşağıdaki hâllerde komşu hak sahibinin yazılı izni gerekli değildir.

1. Fikir ve sanat eserlerinin kamu düzeni, eğitim- öğretim, bilimsel araştırma veya röportaj amacıyla ve kazanç amacı güdülmeksizin icra edilmesi ve kamuya sunulması
2. Fikir ve sanat eserleriyle radyo-televizyon programlarının yayınlanma ve kâr amacı güdülmeksizin kişisel kullanım amacıyla çoğaltılması
3. Radyo ve televizyon kuruluşlarının kendi imkânlarıyla kendi yayınları için yaptıkları geçici tespitler

➤ **Radyo- Televizyon Kuruluşlarının Komşu Hakları**

Radyo- televizyon kuruluşları, gerçekleştirdikleri yayınlar üzerinde;

1. Yayınların tespit edilmesine, diğer yayın kuruluşlarınca eş zamanlı iletimine, gecikmeli iletimine, yeniden iletimine, uydu veya kablo ile dağıtımına izin verme veya yasaklama
2. Özel kullanımlar hariç olmak üzere, yayınlarının her hangi bir teknik veya yöntemle, doğrudan veya dolaylı bir şekilde çoğaltılmasına ve dağıtımına izin verme veya yasaklama.
3. Yayınların kamuya açık yerlerde iletiminin sağlanmasına izin verme veya yasaklama
4. Tespit edilmiş yayınlarının, gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda yayınlarına ulaşarak kamuya iletimine izin verme, yasaklama
5. Haberleşme uyduları üzerindeki veya kendilerine yöneltilmiş olan yayın sinyallerinin diğer bir yayın kuruluşu veya kablo operatörü veya diğer üçüncü kişiler tarafından kamuya iletilmesi ve şifreli yayınlarının çözülmesine ilişkin izin verme veya yasaklama konularında hak sahibidirler.

Radyo televizyon kuruluşlarının yazılı izni olmaksızın hiçbir kişi veya kuruluş, yapılan yayınların bütününe veya bir kısmını çoğaltamaz, telli- telsiz her türlü araçla tekrar yayınlamaz, girişi ücrete tâbi yerlerde gösteremez.

➤ **Film Yapımcılarının Komşu Hakları**

Filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren film yapımcısı, eser sahibinden ve icracı sanatçıdan mali hakları kullanma yetkisini devraldıktan sonra aşağıda belirtilen haklara sahiptir.

1. Eser sahibinin ve icracı sanatçının izni ile yapılan tespit, doğrudan ve dolaylı olarak çoğaltılması, dağıtılması, satılması, kiralanması ve kamuya ödünç verilmesi konularında izin verme veya yasaklama hakları film yapımcısına aittir.
2. Film yapımcısı, yurt içinde henüz satışa çıkmamış veya başka yollarla dağıtılmamış film tespitlerinin aslının veya çoğaltılmış nüshalarının satış yoluyla, diğer yollarla dağıtılması konusunda izin verme veya yasaklama hakkına sahiptir.
3. Film yapımcısı, film tespitlerinin telli veya telsiz araçlarla satışı veya diğer biçimlerde kamuya dağıtılmasına veya sunulmasına ve gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zamanda tespitlerine ulaşılmasını sağlayarak kamuya iletimine izin vermek veya yasaklamak hakkına sahiptir.

Komşu haklara sahip olanlar da eser sahipleri gibi tecavüzün kaldırılması, tecavüzün önlenmesi ve tazminat davaları açabilirler.

Bir sinema yapımının izinsiz çoğaltılmış nüshalarının yol, meydan, pazar, kaldırım, iskele, köprü gibi yerlerde satışı ile ilgili ihlallerde üç aydan iki yıla kadar hapis veya beş milyar liradan elli milyar liraya kadar ağır para cezasına veya her ikisine birden karar verilir.

UYGULAMA FAALİYETİ-2

İşlem Basamakları	Öneriler
➤ Fikir ve Sanat Eserlerine karşı işlenen suçlarda açılan hukuk davalarının türlerini sayınız.	➤ Dikkatli olunuz. ➤ Gerekirse öğrenme faaliyetine dönerek tekrar ediniz.
➤ Eser sahibinin mali (maddi) haklarını sayınız.	
➤ Eser sahibinin manevi haklarını sayınız.	
➤ Komşu haklara sahip olan basın kuruluşlarını sayınız.	

Aşağıda hazırlanan değerlendirme ölçeğine göre kendinizin ya da arkadaşınızın yaptığı çalışmayı değerlendiriniz. Gerçekleşme düzeyine göre “Evet”/ “Hayır” seçeneklerinden uygun olan kutucuğu işaretleyiniz.

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Gözlenecek Davranışlar	Evet	Hayır
FSEK’a karşı işlenen suçlarda açılan hukuk davalarını doğru olarak sıralayabildiniz mi?		
Eser sahibinin mali haklarını doğru olarak sayabildiniz mi?		
Eser sahibinin manevi haklarını doğru olarak sayabildiniz mi?		
Komşu haklara sahip olan basın kuruluşlarını doğru olarak sayabildiniz mi?		

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızda “Hayır” seçeneği işaretli ise ilgili faaliyete geri dönerek tekrar ediniz. Cevaplarınızın tümü “Evet” ise ölçme sorularını cevaplamaya geçebilirsiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Aşağıdaki ifadeler okuyarak Doğru veya Yanlış olduklarını işaretleyiniz.

1. Bir eserin akraba, eş-dost topluluğunda açıklanması kamuya sunma anlamına gelir.(D) (Y)
2. Yayım, bazı eser türlerini kamuya sunma yoluyla alenîyete kavuşturmanın özel bir şeklidir. (D) (Y)
3. Eser tamamlanmamış hâliyle kamuya sunulsa bile yayımlanmış olur.(D) (Y)
4. Eser parçaları, her zaman Fikrî hukuk açısından bağımsız bir koruma konusu oluşturur. (D) (Y)
5. Koruma süreleri sona erdiğinde eser sahibinin eser üzerindeki manevi hakları da sona erer .(D) (Y)
6. Basın kuruluşlarının özel çabayla elde ettikleri ürünler komşu haklar kapsamında korunurlar. (D) (Y)
7. Radyo, televizyon ve sinema eserleri bir basın kuruluşu tarafından ilk defa tespit ediliyorsa komşu haklara sahiptir. (D) (Y)
8. Bir eser sahibinin manevi ve mali hakları ihlal edildiğinde açılacak olan ceza davalarında hakim iki-dört yıl arasında hapis cezası ve elli milyar liradan yüz elli milyar liraya kadar ağır para cezası ya da her ikisine birden karar verebilir (D) (Y)

Aşağıda verilen boşlukları uygun ifadelerle doldurunuz.

9. Koruma süreleri bütün eserlerde..... yıl olarak belirlenmiştir.
10. Bir fikir ve sanat eserini yorumlayan, icra eden sanatçıların, plak yapımcılarının ve radyo yayın kuruluşlarının kendi ürünleri üzerindeki haklarınahaklar denir.
11. Çoğaltma, yayma, işleme, temsil, radyo ile yayın hakkı eser sahibinin haklarıdır.
12. Eseri kamuya sunma, eser sahibinin adını belirtme, eserde değişiklik yapılmasını yasaklama, eser sahibinin satın alan, elinde bulunduran ve devralan kişilere karşı hakları eser sahibinin..... haklarını oluşturur.
13. Fikir eserlerinin ihlali durumunda açılacak olan davalar, hukuk ve davalarıdır.

DEĞERLENDİRME

Cevaplarınızda “Hayır” seçeneği işaretli ise ilgili faaliyete dönerek tekrar ediniz. Cevaplarınızın tümü “Evet” ise ölçme sorularını cevaplamaya geçebilirsiniz.

MODÜL DEĞERLENDİRME

Modülü bitirdiniz. Modül sonunda kazanacağınız yeterliği kazanıp kazanmadığınızı ölçen bir ölçme aracı öğretmeniniz tarafından hazırlanarak size uygulanacaktır. Bu uygulama sonunda bir üst modüle geçip geçemeyeceğiniz size öğretmeniniz tarafından bildirilecektir.

CEVAP ANAHTARLARI

ÖĞRENME FAALİYETİ – 1 CEVAP ANAHTARI

1)	4	6)	C
2)	Kıtalar arası	7)	1709- İngiltere
3)	1995	8)	Y
4)	1952	9)	D
5)	A	10)	D

ÖĞRENME FAALİYETİ – 2 CEVAP ANAHTARI

1)	Y	8)	D
2)	D	9)	70
3)	D	10)	A
4)	Y	11)	Mali
5)	Y	12)	Manevi
6)	D	13)	Ceza
7)	D		

KAYNAKÇA

- ALBAYRAK, Mustafa, Yargıtay Teknik Hakimi, **Soru ve Cevaplarla Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nu Anlamak**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2006.
- AYİTER, N. **Hukukta Fikir ve Sanat Ürünleri**, Ankara, 1981.
- EREL, Prof. Dr. N. Şafak, **Türk Fikir ve Sanat Hukuku**, İmaj Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, 1998.
- GÜZ, Doç.Dr. Nurettin, **Basında Yasalar Suç ve Cezalar**, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1988.
- ÖZTRAK, İ, **Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklar**, Ankara, 1971.
- YÜKSEL, Mehmet, **Fikri Hakların Abc’si**, Pen Yazarlar Derneği, İstanbul, 1994.
- KAMUS-I TURKÎ, **Temel Türkçe Sözlük**, Geliştirilmiş ve Sadeleştirilmiş 3. baskı.
- KILIÇ, Av. Bilge, **Fikri Haklar Bakımından Eser Kavramı**, www.hukukcu.Com/bilimsel/eser-kavrami.htm
- MEB, MESEP, **Yeterliye Dayalı Modüler Öğretim Programı Geliştirme**, Ankara, Şubat, 2006.
- MEB, MESEP, **Yeterliye Dayalı Modüler Öğretim Programı Geliştirme**, 27 – 31 Mart, 2006.
- MEB, MESEP, **F Klavye 1 Modülü**, Ank. , Ocak, 2005.
- MEB, MESEP, **F Klavye 2 Modülü**, Ank. , Ocak, 2005.
- MEB, MESEP, **Gazetecilik Alanı Çerçeve Öğretim Programı**, Ankara, 2006
- MEB, MESEP, **İletişim Modülü**, Ankara, 2005.
- MEB, MESEP, **İnsan İlişkileri Modülü**, Ank. , Nisan, 2005.
- MEB, MESEP, **İş Hayatında İletişim Modülü**, Ank. , Ocak, 2005.
- MEB, MESEP, **Sosyal Hayatta İletişim Modülü**, Ank. , Ocak, 2005.
- www.hukuk.gen.tr. Türkiye’nin Hukuk Sitesi
- www.fisaum.Org.tr/fsh.Mevzuati.Htm
- www.lavinya.net
- www.canakkalebest.com
- www.gnk.org.tr
- www.haberzade.com